

**نقوش و نمادهاى اساطیری آب
در آثار شاخص هنر ایران باستان
و بین النهرین**

الیاس صفاران
غلامعلی حاتم
مریم بخشی

سرشناسه	: صفاران، الیاس، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقوش و نمادهای اساطیری آب در آثار شاخص هنر ایران باستان و بین‌النهرین/مؤلفین الیاس صفاران، غلامعلی حاتم، مریم بخشی.
مشخصات نشر	: طبس: انتشارات فراونگ، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۰ ص.: مصور (بخشی رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۶۴-۹-۴ ریال ۲۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۶ - ۲۳۵.
موضوع	: آب -- اساطیر
موضوع	: Water -- Mythology
موضوع	: سطره در هنر
موضوع	: Myth in art
موضوع	: اساطیر ایرانی
موضوع	: Mythology, Iranian
شناسه افزوده	: حاتم، غلامعلی، ۱۳۲۰ -
شناسه افزوده	: بخشی، مریم
شناسه افزوده	: ۱۳۹۵ ۷ ۲۱/ B۳۲۸
رده بندی دیویی	: ۲۶/۳۶۸
رده بندی کنگره	: ۴۲ ۱۴۸۵

انتشارات فراونگ

عنوان	: نقوش و نمادهای اساطیری آب در آثار شاخص هنر ایران باستان
مؤلفین	: الیاس صفاران، غلامعلی حاتم، مریم بخشی
صفحه آرا	: محمود احسانی
ناظر چاپ	: سلمان برقی
چاپخانه	: خانه چاپ دیجیتال ایران
چاپ اول	: پاییز ۹۵
تیراژ	: ۱۰۰۰ جلد
قیمت	: ۲۰۰۰۰۰ ریال
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۷۶۴-۹-۴
انتشارات	: فراونگ
نشانی	: طبس، خیابان شهید نواب صفوی، انتشارات فراونگ
	: تلفن: ۰۵۶۳۲۸۳۵۲۷۰ همراه: ۰۹۱۳۲۵۳۲۳۶

همه حقوق چاپ و نشر برای مولفان کتاب محفوظ است.

چکیده

برای سرزمینی که گرمترین نقطه کره زمین را در خود دارد، آب جایگاه ویژه در این آفتاب سوزان و خشکی گسترده می یابد. جایگاهی که آن را تا مقام ایزدی ارتقا میدهد. ایزدانی که در هیات انسان و یا هیولا، انسان این مناطق را در کسب قوت حیات وی یاری می دهند. اما این مردان کدامند؟

گویی بارزترین آنها در ایران آناهیتا و در بین النهرین آآ است. این ها شاید بارزترین باشند اما تنها نیستند. دیگران کدامند. به هر روی نیایش و یاری انسان به این خدایان روزی افزون و برکت و فراوانی و امنیت بیشتر در پی خواهد داشت. در این راستا تلاش وی برای مهار آبهای خروشان است. برای کشت. مهار آب دستاوردی آنچنان شگرف است که نقطه عطفی است در حیات بشری. شباهت پرستش آب در ایران و بین النهرین چنانچه بررسی خواهد شد بسیار است، چنانچه این شباهات در ایلام و بین النهرین به اوج خود میرسد. بررسی این مناطق از ایران تا بین النهرین این انگاره را به ذهن متبادر میسازد که این گستره مکانی از مرزبندیهای کنونی فارغ بوده و فرهنگ یکپارچه را با نمودها و اسامی مختلف برجای گذاشته است.

در این پژوهش تقریباً تمام نموده های آب پرستی و تقدس آب در ایران (ایلام، ماد، هخامنشی و ساسانی) را مورد پژوهش قرار داده شد و به دلیل گستردگی موضوع تا حد امکان با همتای بین النهرینی (سومر، اکد، بابل و آشور) خود بررسی شده است. این بررسی که بر اساس تاریخی، توصیفی و کتابخانه ای انجام گرفته است تلاش دارد تا دیدی وسیعتر از آنچه به صورت پراکنده در این مقال در اختیار داریم را بشکلی منسجم گرد آورد.

واژگان کلیدی: نقوش، نمادها، اساطیر، آب، هنر ایران باستان، بین النهرین

فهرست مطالب

چکیده فارسی

مقدمه ۱۰

فصل اول (کلیات پژوهش)

- ۱-۱ بیان مساله ۳
- ۱-۲ سوالات پژوهش ۱۵
- ۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش ۱۵
- ۱-۴ سابقه پژوهش ۱۶
- ۱-۵ فرضیه های پژوهش ۱۸
- ۱-۶ اهداف پژوهش ۱۸
- ۱-۷ کاربردهای متصور از این تحقیق ۱۸
- ۱-۸ روش پژوهش و گردآوری اطلاعات ۱۹

فصل دوم (مفاهیم و کلیات نظری اسطوره آب)

۲۱	۱-۲ اسطوره
۲۴	۲-۲ آب و اسطوره
۲۴	۳-۲ جایگاه آب در باور انسان
۳۲	۴-۲ باورهای انسان نخستین درباره مادر- خدایان
۳۸	۵-۲ خدایان آب در سرزمین ایران
۳۸	۱-۵-۲ آبان
۳۸	۲-۵-۲ آناهیتا
۵۳	۳-۵-۲ تیری
۵۳	۴-۵-۲ تیر (تیشتر)
۵۶	۵-۵-۲ اهرام ذات ایزد بورج
۵۷	۶-۵-۲ میرا
۵۹	۷-۵-۲ خرסה با
۸۲	۶-۲ خدای آب ها در سرزمین بین النهرین
۸۳	۱-۶-۲ اپسو
۸۵	۲-۶-۲ تیامت
۸۵	۳-۶-۲ نامو
۸۵	۴-۶-۲ آ (انکی)
۹۶	۵-۶-۲ ایشتار (عشتر)
۹۶	۶-۶-۲ شمس

فصل سوم (شناخت و معرفی نقوش و نمادهای اسطوره آب در ایران باستان و بین النهرین)

- ۱-۳ ایران و بین النهرین موطن ایزد آب ها ۹۶
- ۲-۳ سمبل ها و نشانگان آب ۷۷
- ۱-۲-۳ نقوش آناهیتا ۸۲
- ۲-۲-۳ نقوش تیشتر ۱۰۳
- ۳-۲-۱ نقوش اپام نپات ۱۳۴
- ۴-۱-۲ نقوش میترا ۱۳۴
- ۳-۳ نقش و نماد خدای آب ها در سرزمین بین النهرین ۱۶۲

فصل چهارم (شناخت و تحلیل نمونه های مورد مطالعه)

- ۱-۴ تحلیل ایزدان ایران و بین النهرین ۱۸۲
- ۲-۴ تاثیر متقابل خدایان بین النهرین و یلامی ۱۸۶
- ۳-۴ بررسی نقوش خدای آب در ایران و همای آنها ۱۸۸

فصل پنجم (نتیجه گیری، ارائه پیشنهادات و منابع)

- ۱-۵ نتیجه گیری ۲۵۳
- ۲-۵ ارائه پیشنهادات ۲۵۵
- منابع ۲۵۶